

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 279/2023-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Ľubomírom Hlbočanom, advokátom, Vajnorská 20, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava IV č. k. 10 Cb 169/2012-388 z 27. januára 2021 a uzneseniu Okresného súdu Bratislava IV č. k. 10 Cb 169/2012-408 z 5. októbra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. decembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru rozhodnutiami Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje zrušiť napadnuté uznesenia a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Žiada priznanie náhrady trov konania 460,90 eur.

II.

Skutkové východiská

2. Rozsudkom okresného súdu č. k. 10Cb/169/2012-293 z 22. júna 2016 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 2Cob/319/2016-319 z 30. januára 2018 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) bola právoplatne zamietnutá žaloba sťažovateľa, ktorou sa proti žalovanému domáhal zaplatenia 4 893,10 eur s príslušenstvom.

3. Následne sťažovateľ podal dovolanie proti rozsudku krajského súdu. Podaním z 8. júna 2018 okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za podané dovolanie v sume 587 eur v lehote 10 dní od jeho doručenia. Výzva na zaplatenie súdneho poplatku bola právnomu zástupcovi sťažovateľa doručená 18. júna 2018 a súdny poplatok za podané dovolanie bol zaplatený až 31. júla 2018.

4. Napadnutým uznesením vyššieho súdneho úradníka bolo dovolacie konanie zastavené z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku v lehote určenej okresným súdom (výrok I), žalovanému nebol priznaný nárok na náhradu trov dovolacieho konania (výrok II) a sťažovateľovi bol vrátený oneskorene zaplatený súdny poplatok za podané dovolanie prostredníctvom Slovenskej pošty, a. s. (výrok III). Proti napadnutému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka sťažovateľ podal sťažnosť, ktorá bola zamietnutá napadnutým uznesením sudcu.

III.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ tvrdí, že napadnuté uznesenia boli nezákonne vydané na základe prípisu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 11. novembra 2020 (ďalej len „prípis najvyššieho súdu“), ktorým bol vrátený súdny spis okresnému súdu s pokynom, aby dovolacie konanie bolo zastavené pre nezaplatenie súdneho poplatku za dovolanie v lehote určenej okresným súdom. Takýto svojvoľný postup najvyššieho súdu nemá oporu v Civilnom sporovom poriadku (ďalej len „CSP“) a ani v inom všeobecne záväznom právnom predpise. Okresný súd nebol a nemohol byť vôbec viazaný právnym názorom ani pokynmi uvedenými v prípise najvyššieho súdu, keďže v tejto veci najvyšší súd vôbec nerozhodol.

6. Sťažovateľ tiež konštatuje, že okresný súd bol povinný *ex offico* prihliadať na skutočnosť, že v dovolacom konaní vykonal úkony podľa § 436 ods. 3 a 4 CSP, ktoré majú charakter úkonov vo veci samej. Vykonávajú sa po tom, ako dôjde k odstráneniu prípadných väd dovolania a po rozhodnutí o vyrubení súdneho poplatku zaň, resp. o návrhoch na oslobodenie od súdneho poplatku za podané dovolanie. Realizácia predmetných úkonov bránila okresnému súdu vydať uznesenie o zastavení dovolania pre nezaplatenie súdneho poplatku, a preto okresný súd konal v rozpore s § 10 ods. 2 písm. a) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“).

7. Sťažovateľ sa zároveň domnieva, že aj § 10 ods. 2 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch nedovoľoval okresnému súdu zastaviť dovolacie konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku. V tejto veci sťažovateľ mal mať postavenie spotrebiteľa, a preto podľa § 4 ods. 2 písm. u) zákona o súdnych poplatkoch v znení účinnom od 1. júla 2017 do 31. decembra 2019 [od 1. januára 2020 § 4 ods. 2 písm. v) zákona o súdnych poplatkoch] bol oslobodený od ich platenia. Na uvedený argument sudca nedal sťažovateľovi žiadnu odpoveď.

8. Tým, že o zastavení dovolacieho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku v lehote určenej okresným súdom rozhodol vyšší súdny úradník, a nie priamo sudca, bolo sťažovateľovi upreté právo na dvojinštančné konanie. O podaní sťažovateľa, ktoré podal proti napadnutému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka, rozhodoval ten istý okresný súd konajúci a rozhodujúci prostredníctvom sudcu, ktorý dané podanie sťažovateľa vyhodnotil ako sťažnosť proti napadnutému

uznesení vyššieho súdneho úradníka. Sťažovateľ dáva do pozornosti aj § 357 písm. a) CSP, z ktorého vyplýva, že odvolanie je prípustné proti uznesení okresnému súdu o zastavení konania. Sťažovateľ uviedol, že ak „*má strana sporu... možnosť podať odvolanie proti uznesení o zastavení konania z iných dôvodov ako je nezaplatenie súdneho poplatku, tak mu nemôže byť upreté právo na podanie odvolania a právo na dvojinštančné súdne konanie aj pri uznesení o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, resp. pre nezaplatenie súdneho poplatku v súdom stanovenej lehote, pretože následky a povaha... uznesenia o zastavení súdneho konania sú vždy rovnaké a vždy ide o zásadné rozhodnutie, ktorým sa konanie končí a voči takémuto rozhodnutiu takejto povahy musí byť vždy prípustné odvolanie a vždy zachované právo strany sporu na dvojinštančné súdne konanie a to bez ohľadu na dôvod, pre ktorý bolo vydané...*“. Sťažovateľ dodal, že sťažnosť proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka je len prostriedkom procesnej obrany. Sudcovi rozhodujúcemu o sťažnosti podanej proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka zákon neukladá povinnosti, aké má odvolací súd (napr. povinnosť vysporiadať sa s podstatnými tvrdeniami uvedenými v sťažnosti, pričom takáto povinnosť odvolaciemu súdu pri rozhodovaní o odvolaní vyplýva z § 387 ods. 3 CSP). Sťažnosť proti uznesení o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku v lehote určenej okresným súdom preto nie je účinným opravným prostriedkom podľa čl. 13 dohovoru. Takýmto účinným opravným prostriedkom je len odvolanie, o ktorom rozhoduje nadriadený krajský súd ako odvolací súd.

9. Podľa sťažovateľa výzva na zaplatenie súdneho poplatku nemala náležitosti uznesenia a týmto nesprávnym postupom okresného súdu mu bolo znemožnené „*podať proti rozhodnutiu súdu sťažnosť, nebol poučený o procesnom práve podať proti rozhodnutiu o výške súdneho poplatku opravný prostriedok, nakoľko toto rozhodnutie neobsahuje ani výrok, bolo znemožnené ho žalobcovi napádať, a tým, že neobsahuje odôvodnenie taktiež bolo žalobcovi znemožnené, aby argumentoval proti nesprávosti rozhodnutia*“. Výsledkom bolo rozhodnutie o výške súdneho poplatku za podané dovolanie, na ktorého zaplatenie okresný súd vyzval sťažovateľa. Právny názor sudcu, podľa ktorého výzva na zaplatenie súdneho poplatku nemala byť vydaná vo forme uznesenia, pretože poplatková povinnosť vznikla podaním dovolania, sťažovateľ považuje za neudržateľný, arbitrárny a natoľko sa odchyľujúci od ustanovení zákona o súdnych poplatkoch, CSP a zákona č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch v znení neskorších predpisov, že zásadne popiera ich účel a význam. Poplatník musí mať možnosť sa brániť proti rozhodnutiu o nesprávne určenom súdnom poplatku. Z tohto dôvodu aj výzva na zaplatenie súdneho poplatku musí mať formu uznesenia so všetkými náležitosťami v zmysle § 236 CSP, aby bolo zachované právo poplatníka napádať jeho nesprávnosť prostriedkom nápravy v zmysle čl. 13 dohovoru.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

IV.1. K napadnutému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka:

10. Ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy (... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd), ktorého zmyslom je, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a meritórne (vecne) sa zaoberať podanou sťažnosťou iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným orgánom verejnej moci prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na ochranu jeho práv poskytuje. Namietané porušenie niektorého

zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich (II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, I. ÚS 311/08).

11. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy vecí nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale rovnako je aj úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci výkonu im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

12. Sťažovateľ podal proti napadnutému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka sťažnosť, o ktorej bol oprávnený a povinný rozhodnúť sudca. Sudca o nej meritórne rozhodol, a to vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum ústavnou sťažnosťou namietaného porušenia označených práv sťažovateľa napadnutým uznesením vyššieho súdneho úradníka.

13. Ústavný súd preto túto časť ústavnej sťažnosti sťažovateľa pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu, že ústavný súd nemá právomoc na jej prerokovanie.

III.3. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením sudcu:

14. Do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru patrí aj právo účastníka konania na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (napr. II. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 206/07), t. j. na také odôvodnenie, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka konania na spravodlivý proces (m. m. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

15. S ohľadom na vymedzený predmet konania ústavný súd už viackrát zdôraznil, že ústava ani dohovor negarantujú právo na bezplatné súdne konanie. Uloženie poplatkovej povinnosti v súkromnoprávných sporoch teda nemožno samo osebe považovať za rozporné s právom na prístup k súdu chráneným v čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 46 ods. 1 ústavy [napr. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Kreuz proti Poľsku z 19. 6. 2001, sťažnosť č. 28249/95, bod 60; rozsudok ESLP vo veci Airey proti Írsku z 9. 10. 1979, sťažnosť č. 6289/73, bod 26, ako aj IV. ÚS 144/04].

16. Ústavný súd v minulosti opakovane (napr. II. ÚS 224/2018, II. ÚS 105/2018, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015) zdôraznil, že rozhodovanie o súdnych poplatkoch (napr. o oslobodení od súdnych poplatkov, o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku a pod.) spravidla nemôže byť predmetom ústavnej ochrany, pretože aj keď sa jeho výsledok sekundárne dotýka účastníka konania, samotný „spor“ týkajúci sa súdnych poplatkov vzhľadom na podstatu konania v zásade nedosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa. Rozhodovanie o súdnych poplatkoch – o naplnení zákonom ustanovených predpokladov na oslobodenie od súdnych poplatkov, o následkoch nepriznania oslobodenia od povinnosti zaplatiť

súdny poplatok alebo o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku – spadá výlučne do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. Je preto vecou judikatúry všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii zákonných ustanovení týkajúcich sa súdnych poplatkov vychádzať (porov. I. ÚS 27/2014, III. ÚS 559/2011, III. ÚS 441/2014).

17. Podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch poplatková povinnosť vzniká podaním dovolania.

18. Podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch ak nebol zaplatený poplatok splatný podaním dovolania, súd podľa § 9 vyzve poplatníka, aby poplatok zaplatil v lehote, ktorú určí, spravidla v lehote desiatich dní od doručenia výzvy; ak aj napriek výzve poplatok nebol zaplatený v lehote, súd konanie zastaví. O následkoch nezaplatenia poplatku musí byť poplatník vo výzve poučený.

19. Podľa § 10 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch pre nezaplatenie poplatku súd podľa § 9 konanie nezastaví, ak a) už začal konať vo veci samej, resp. c) žiada zaplatenie poplatku vo výške odporujúcej úprave podľa tohto zákona.

20. Podľa § 14 ods. 4 zákona o súdnych poplatkoch v konaní podľa tohto zákona koná a rozhoduje vyšší súdny úradník vrátane rozhodovania o zastavení konania. Sudca v konaní koná a rozhoduje o sťažnostiach proti rozhodnutiam vyššieho súdneho úradníka. Ak sa sťažnosti vyhovie v plnom rozsahu, rozhodnutie nemusí obsahovať odôvodnenie.

21. Ústavný súd uvádza, že novelou zákona o súdnych poplatkoch (zákon č. 152/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony) bol zmenený § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch; zároveň ňou boli doplnené ďalšie ustanovenia, t. j. § 14 ods. 3 a § 14 ods. 4.

22. Ústavný súd sa stotožňuje s odôvodnením sudcu, že poplatková povinnosť sťažovateľovi vznikla v súlade s § 5 ods. 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch už podaním dovolania. Ustanovenie § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch prostredníctvom inštitútu následnej výzvy na zaplatenie súdneho poplatku (použiteľnej v prípade nesplnenia zákonnej povinnosti poplatníka) umožňuje poplatníkovi zaplatiť súdny poplatok ešte v dodatočnej lehote, ktorú možno z jej povahy označiť za lehotu na nápravu. Preto ústavný súd nepovažuje za ústavne neudržateľný názor sudcu, podľa ktorého účelom výzvy nie je uloženie povinnosti zaplatiť súdny poplatok, ale upozornenie na jej nesplnenie, pričom samotná poplatková povinnosť vyplýva priamo zo zákona o súdnych poplatkoch a je podmienkou na to, aby súd mohol pokračovať v konaní (obdobne III. ÚS 196/2018, I. ÚS 379/2022, I. ÚS 152/2022, IV. ÚS 186/2022).

23. Z napadnutého uznesenia sudcu a aj z vyžiadaného súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľ nezaplatil súdny poplatok za dovolanie pri jeho podaní, a preto ho okresný súd vyzval na zaplatenie súdneho poplatku za podané dovolanie v lehote 10 dní od doručenia danej výzvy, ktorej súčasťou bol aj platobný predpis. Výzva na zaplatenie súdneho poplatku nemusela byť vydaná vo forme uznesenia. Nekonštituuje totiž poplatkovú povinnosť strany sporu a tiež sa na ňu nevzťahujú požiadavky kladené na obsahové a formálne náležitosti rozhodnutia (uznesenia). Zároveň ústavný súd považuje danú výzvu na zaplatenie súdneho poplatku za jasnú a zrozumiteľnú, keďže obsahovala všetky náležitosti vyžadované zákonnou právnou úpravou na to, aby sťažovateľ vedel a mohol súdny poplatok za podané dovolanie zaplatiť. Z jej obsahu možno jednoznačne

vyvodit', ktorý všeobecný súd ju vydal, akého sporu sa týkala, za aké podanie a v akej konkrétnej výške bol vyrubený súdny poplatok, bola v nej uvedená lehota na zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie a sťažovateľ bol tiež riadne poučený o následkoch nesplnenia poplatkovej povinnosti podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch. V pripojenom platobnom predpise boli zároveň riadne uvedené všetky údaje potrebné na zrealizovanie úhrady súdneho poplatku za podané dovolanie.

24. Sťažovateľ súdny poplatok za podané dovolanie zaplatil až po lehote určenej okresným súdom, hoci o procesných následkoch nesplnenia tejto povinnosti v lehote určenej okresným súdom bol riadne poučený. Dodatočné zaplatenie súdneho poplatku za podané dovolanie je podľa uplatniteľnej právnej úpravy bez ďalšej relevancie, a preto okresný súd uznesenie o zastavení konania nezruší (§ 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch).

25. Ústavný súd dodáva, že sťažovateľ bol v dovolacom konaní kvalifikovane právne zastúpený. Ak bola jeho právnomu zástupcovi riadne doručená výzva, čo sťažovateľ nijako nespochybňuje, musel byť právny zástupca sťažovateľa uzrozumený s tým, že právna úprava zákona o súdnych poplatkoch účinná od 1. júla 2017 neumožňuje účinné dodatočné zaplatenie súdneho poplatku po vydaní rozhodnutia o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku v lehote určenej okresným súdom. Bolo úlohou sťažovateľa dbať o splnenie všetkých procesných povinností tak, aby všeobecné súdy mohli riadne pokračovať v dovolacom konaní (m. m. III. ÚS 196/2008, III. ÚS 563/2018). Sťažovateľ nerešpektoval pokyn okresného súdu obsiahnutý vo výzve na zaplatenie súdneho poplatku napriek upovedomeniu o následkoch v zmysle § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch. Z uvedeného vyplýva, že k obmedzeniu prístupu sťažovateľa k dovolaciemu súdu došlo z dôvodov na jeho strane.

26. U právneho zástupcu sťažovateľa ústavný súd predpokladá (čl. 11 ods. 3 základných princípov CSP), že mal vedomosť o zmene právnej úpravy, ktorá v čase doručenia výzvy bola účinná takmer rok. Zároveň ústavný súd zdôrazňuje, že od 1. júla 2017 rozhoduje o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku v lehote určenej okresným súdom vyšší súdny úradník, proti ktorého rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, a nie odvolanie (§ 14 ods. 4 zákona o súdnych poplatkoch).

27. Ústavný súd poukazuje aj na § 14 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch, podľa ktorého v sťažnosti proti rozhodnutiu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku nemožno namietat' skutočnosti, ktoré nastali po uplynutí lehoty na zaplatenie súdneho poplatku.

28. Vo veci sťažovateľa tak zastavenie dovolacieho konania zo strany okresného súdu predstavovalo logický a zákonný následok vyplývajúci z § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch, ktorý nepodlieha prípadnej diskrecii vo veci konajúceho všeobecného súdu. Inými slovami, okresný súd nemal inú možnosť, než dovolacie konanie zastaviť. Iný (pre sťažovateľa priaznivejší) výklad by bol výkladom *contra legem*, čo z hľadiska ústavnoprávneho nie je žiaduce.

29. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ tiež prezentuje argument, že okresný súd postupoval podľa právneho názoru najvyššieho súdu, ktorý bol vyjadrený v jeho prípise. Vychádzajúc z už uvedených skutočností ústavný súd poznamenáva, že okresný súd zjavne najskôr postupoval v rozpore s § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch, ak predložil súdny spis najvyššiemu súdu na rozhodnutie o dovolaní proti rozsudku krajského súdu. V prípise najvyššieho súdu bol okresný súd upozornený

na skutočnosť, že konal v rozpore so zákonnou úpravou súdnych poplatkov. Za takejto situácie najvyšší súd nemohol prejednať a rozhodnúť o dovolaní sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu z dôvodu neodstrániteľnej prekážky nesplnenia poplatkovej povinnosti sťažovateľa.

30. Právny záver sudcu, ktorým v relevantnej časti zamietol sťažnosť sťažovateľa ako nedôvodnú, podľa názoru ústavného súdu preto nie je arbitrárny či zjavne neodôvodnený, čo by bolo možné konštatovať len v prípade, ak by sa natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení zákona, že by tým poprel jeho účel a význam (m. m. III. ÚS 264/05, I. ÚS 23/2010). Ústavný súd opätovne, zdôrazňujúc súladnosť postupu podľa už uvedených ustanovení zákona o súdnych poplatkoch, poukazuje na svoj stabilný právny názor vyjadrený napr. v rozhodnutiach č. k. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, podľa ktorého uplatňovanie zákona v súdnom konaní a postup súdu v súlade s platným a účinným zákonom (s procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi) nemožno hodnotiť ako porušenie základných ľudských práv, teda ani považovať za porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy či práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

31. Sťažovateľ ďalej namietal, že okresný súd v dovolacom konaní doručovaním vzájomných procesných podaní sporových strán vykonával procesné úkony, ktoré mali vyvolať začatie konania vo veci samej. Táto skutočnosť podľa jeho názoru bránila zastaveniu dovolacieho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, napriek tomu okresný súd na jeho prípad neaplikoval § 10 ods. 2 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch.

32. Termín „vec sama“ používa CSP na viacerých miestach, ale vždy len v spojení s meritorným rozhodovaním v základnom konaní (§ 162 ods. 3, § 335 ods. 1, § 337 ods. 3 a § 389 ods. 1 a 2). Podľa § 212 ods. 1 CSP vo veci samej súd rozhoduje rozsudkom a podľa § 234 ods. 1 CSP súd rozhoduje uznesením, ak nerozhoduje o veci samej, a preto pod konaním vo veci samej je potrebné prioritne rozumieť konanie o nároku uplatnenom žalobou, teda vykonávanie takých procesných úkonov súdu, ktoré bezprostredne smerujú k vydaniu meritórneho rozhodnutia.

33. Keďže dovolanie je možné podať za podmienok ustanovených zákonom len proti právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, znamená to, že pred podaním dovolania musí byť skončené konanie vo veci samej, a to v prvoinštančnom i odvolacom konaní. Najvyšší súd v dovolacom konaní vykonáva prieskum dovolaním napadnutého právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu. V tom spočíva „meritum“ dovolacieho konania. Je teda možné skonštatovať, že v opravných konaniach konajú v merite veci (vo veci samej) iba tie súdy, ktorým zákon zveruje funkčnú príslušnosť na konanie o opravnom prostriedku.

34. Z uvedeného je potom potrebné vyvodiť, že v dovolacom konaní koná „vo veci samej“ výlučne dovolací súd, a úkony, ktorých vykonanie zákon ukladá v dovolacom konaní okresnému súdu (§ 436 a § 437 CSP), sú prípravnými úkonmi a nemožno ich považovať za úkony vo veci samej. To platí bez ohľadu na to, v akom poradí okresný súd tieto úkony vykonal, a preto postup okresného súdu v rozpore s § 436 a § 437 CSP v tomto prípade nevyvoláva účinky, ktoré si sťažovateľ predstavuje.

35. Podľa názoru ústavného súdu preto nie je možné uvažovať v konaní o dovolaní o aplikácii § 10 ods. 2 písm. a) v spojení s § 9 ods. 6 zákona o súdnych poplatkoch tak, ako sa jej dožaduje sťažovateľ. V dovolacom konaní okresný nevykonáva úkony vo veci samej, preto pre účely

dovolacieho konania je možné považovať § 10 ods. 2 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch za obsolentné ustanovenie.

36. Ďalšia sťažnostná námietka sťažovateľa spočíva v tvrdení o neodôvodnení napadnutého uznesenia sudcu v prípade námietky sťažovateľa, podľa ktorej v danom spore mal postavenie spotrebiteľa, čo je dôvodom na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, a tak nemal byť vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie. Ústavný súd môže prisvedčiť tvrdeniu sťažovateľa, že mu sudca neposkytol odpoveď na danú námietku. Ústavný súd preto preskúmal, či daná námietka mala relevantný charakter.

37. Totožná argumentácia bola obsiahnutá aj v dovolaní sťažovateľa. Úlohou dovolacieho súdu preto malo byť vysporiadať sa s kritikou sťažovateľa, podľa ktorej sa krajský súd explicitne nevyjadril k námietke, že sťažovateľovi v danom spore (v právnom vzťahu, ktorý vznikol na základe poisťnej zmluvy uzatvorenej sťažovateľom so žalovaným, ktorej súčasťou boli aj všeobecné poisťné podmienky) prináleží postavenie spotrebiteľa. Najvyšší súd teda mal mať možnosť posúdiť, či daná námietka sťažovateľa bola relevantná vzhľadom na odôvodnenie rozsudku krajského súdu, podľa ktorého vyplýva, že v danej veci sťažovateľa došlo k výluke z poistenia, t. j. či z dôvodu výluky z poistenia malo podstatný význam skúmať postavenie sťažovateľa v tomto spore. Ústavnému súdu ale neprináleží vyjadrovať sa k postaveniu sťažovateľa v právnom vzťahu, ktorý mal byť predmetom právneho posúdenia všeobecnými súdmi vo veci samej. K meritérnemu prejednaniu dovolania sťažovateľa najvyšším súdom však nedošlo pre nedostatok splnenia procesnej podmienky konania, na ktorú všeobecné súdy prihliadajú v každom štádiu konania *ex offio*, keďže za zastavenie dovolacieho konania nesie procesnú zodpovednosť sám sťažovateľ.

38. Je zrejmé, že v tejto veci okresný súd (a aj krajský súd) posúdil daný právny vzťah podľa Obchodného zákonníka vzhľadom na označenie sťažovateľa v danej poisťnej zmluve a aj v samotnej žalobe ako samostatne zárobkovo činné osoby. Počas celého sporu okresný súd konzistentne vyruboval súdne poplatky sťažovateľovi (za podanú žalobu, riadny aj mimoriadny opravný prostriedok), ktoré sťažovateľ aj zaplatil. Zároveň je potrebné pripomenúť, že vyjadrenie iného právneho názoru zo strany sťažovateľa v rámci doplnenia žaloby na svoju poplatkovú povinnosť po vyrubení súdneho poplatku za podanú žalobu okresným súdom nemá povahu takého procesného inštitútu, o ktorom by bol okresný súd povinný rozhodovať samostatným rozhodnutím. Podľa povahy a obsahu takéhoto podania ide len o písomné vyjadrenie strany sporu, v ktorom prezentuje svoje stanovisko a právny názor na vznik poplatkovej povinnosti.

39. Ústavný súd k sťažovateľovým argumentom týkajúcim sa jeho postavenia v rovine spotrebiteľského práva uvádza, že z ústavnej sťažnosti nevyplývajú žiadne okolnosti svedčiace v prospech záveru o sťažovateľovi ako spotrebiteľovi v jeho vzťahu k poisťovateľovi. Predmetom poisťného vzťahu, v ktorom sťažovateľ vystupoval ako poistený, bolo poistenie majetku a zodpovednosti za škodu, pričom poisťnou udalosťou došlo k poškodeniu výdajných stojanov pohonných hmôt. Popísané okolnosti nesvedčia spotrebiteľskému postaveniu sťažovateľa, ale naopak, skôr v prospech záveru o užívaní poškodeného majetku na poskytovanie služieb, prípadne dodávky tovarov iným osobám. Rozhodnutie Európskeho súdneho dvora (ďalej len „ESD“) C-269/95, ktoré sťažovateľ cituje, nie je príliehavé, pretože riešilo pomery osoby, ktorá ešte nezačala vykonávať podnikateľskú činnosť, ale uskutočňovala úkony

smerujúce k jej začatiu. Nadväzne aj ďalší argument sťažovateľa (s použitím odkazu na rozhodnutie ESD C - 464/01), podľa ktorého sporná poisťná zmluva je vo vzťahu k prenajímaniu poškodeného majetku (podnikateľská činnosť) úplne zanedbateľná, je celkom bez významu, pretože sťažovateľ jeho relevanciu opiera o názor, podľa ktorého „to či sú alebo nie sú stojany PHM,... poistené, žiadnym spôsobom neovplyvňuje ich možnosť – nemožnosť prenájmu a tieto je možné bez akýchkoľvek prekážok prenajať i nepoistené“. Spornými však neboli podmienky, za splnenia ktorých bolo možné neskôr poškodený majetok prenajať, ale to, či tento majetok používal sťažovateľ na osobnú spotrebu, resp. osobné účely. Takýto názor však sťažovateľ explicitne ani nevyslovuje.

40. Danú námietku, ktorú sťažovateľ predostrel v sťažnosti proti napadnutému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka, z už uvedených dôvodov ústavný súd preto nepovažuje za relevantnú, na ktorú mu mal dať sudca odpoveď. Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (viď. napr. I. ÚS 241/07). Rovnako judikatúra ESLP nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998).

41. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok relevantnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej realita by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

42. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

III.4. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa podľa čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením sudcu:

43. Pokiaľ ide o čl. 13 dohovoru, ústavný súd zdôrazňuje, že jeho uplatňovanie musí nadväzovať na aspoň obhájiteľné tvrdenie (*arguable claim*) o porušení iného práva chráneného dohovorom (napr. rozhodnutie vo veci Silver a ostatní proti Spojenému kráľovstvu z 25. 3. 1983). Článok 13 dohovoru sa tak vzťahuje iba na prípady, v ktorých sa jednotlivcovi podarí preukázať pravdepodobnosť tvrdenia, že sa stal obeťou porušenia práv zaručených dohovorom (Boyle a Rice proti Spojenému kráľovstvu, rozsudok z 27. 4. 1988, séria A, č. 131, rovnako nálezy ústavného súdu č. k. III. ÚS 24/2010, IV. ÚS 325/2011 a I. ÚS 538/2013). Citovaná judikatúra ESLP potvrdzuje zrejmu súvislosť práva zaručeného čl. 13 dohovoru s ostatnými právami, ktoré dohovor zaručuje, a keďže ústavný súd zistil, že v danom prípade k porušeniu práva sťažovateľa zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu nedošlo, nemohol dospieť

ani k záveru, že by napadnutým uznesením sudcu bolo porušené právo sťažovateľa zaručené čl. 13 dohovoru.

44. Sťažovateľ implicitne vzniesol aj námietku ústavnej neudržateľnosti ustanovenia § 14 ods. 4 zákona o súdnych poplatkoch (bod 8). V tejto súvislosti ústavný súd považuje za vhodné poukázať na právny názor vyplývajúci z jeho ustálenej judikatúry, podľa ktorého *„každé konanie pred ústavným súdom možno začať len ako samostatné konanie a len na návrh oprávnených subjektov, a preto žiadne z nich nemôže tvoriť súčasť iného druhu konania pred ústavným súdom a na základe jeho vlastného rozhodnutia. Ústavná a zákonná úprava konaní pred ústavným súdom ich preto koncipuje výlučne ako samostatné konania a nepripúšťa možnosť uskutočniť ich aj v rámci a ako súčasť iného druhu konania (konaní) pred ústavným súdom“* (II. ÚS 66/01, tiež II. ÚS 184/03, III. ÚS 184/06, IV. ÚS 314/07). Z citovaného okrem iného vyplýva, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nemôže ústavný súd uplatniť právomoc, ktorou disponuje v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy. Záver vyplývajúci z citovaného právneho názoru má nesporne aj ústavnú relevanciu, a to zvlášť v prípadoch, ak by sa v konaní, ktoré patrí v zmysle čl. 131 ods. 2 ústavy do pôsobnosti senátu ústavného súdu, mala uplatniť právomoc, ktorú ústava zveruje do pôsobnosti pléna (čl. 131 ods. 1 ústavy), čo je aj prípad sťažovateľa. Aj ústavný súd je totiž viazaný čl. 2 ods. 2 ústavy, a preto si senát ústavného súdu preskúmavajúci vec sťažovateľa nemôže v rozpore s ústavnou úpravou atrahovať právomoc pléna ústavného súdu, a to ani vtedy, ak by to v okolnostiach prípadu mohlo byť v prospech ochrany základných práv a slobôd (porovnaj IV. ÚS 50/2010). Senát ústavného súdu nedisponuje teda právomocou rozhodnúť o tom, či príslušné ustanovenie zákona o súdnych poplatkoch v kontexte argumentácie sťažovateľa, t. j. že proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o zastavení (dovolacieho) konania pre nezaplatenie súdneho poplatku je možné podať „len“ sťažnosť, je alebo nie je v súlade s ústavou.

45. V kontexte sťažovateľom prezentovanej námietky, podľa ktorej sťažnosť proti uzneseniu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku v lehote určenej okresným súdom nie je účinným opravným prostriedkom podľa čl. 13 dohovoru (týmto má byť v tomto prípade len odvolanie, o ktorom rozhoduje krajský súd, čím sa zachováva aj právo odvolateľa na dvojinštančné súdne konanie), ústavný súd poukazuje na uznesenie ústavného súdu č. k. PL. ÚS 10/2019 z 30. januára 2019, z ktorého vyplýva, že sťažnosť proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka, ktorú nemožno považovať za riadny opravný prostriedok, ale len prostriedok procesnej obrany, tvorí účinný prostriedok procesnej nápravy rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka v zmysle čl. 13 dohovoru. Ústavný súd sa tiež nestotožňuje s názorom sťažovateľa, že na základe podanej sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka sudca nemôže zrušiť takéto rozhodnutie. Takáto argumentácia sťažovateľa je v zjavnom rozpore s ustanovením § 250 ods. 2 CSP, podľa ktorého ak je sťažnosť dôvodná, súd (sudca) napadnuté uznesenie zruší alebo zmení [v prípade zrušenia uznesenia je vyšší súdny úradník viazaný právnym názorom súdu (sudcu)].

46. Ústavný súd v závere pripomína, že súdne konanie nie je povinne dvojinštančné s výnimkou vecí trestných, u ktorých táto požiadavka vyplýva z čl. 2 Protokolu č. 7 k dohovoru. Ani čl. 6 dohovoru samotné právo na odvolanie na súde vyššej inštancie negarantuje a dvojinštančnosť, ako vyplýva aj z judikatúry ESĽP (napr. Le Compte, Van Leuven a De Meyere proti Belgicku

z 23. 6. 1981, Adolf proti Rakúsku z 26. 3. 1982, Feldbrugge proti Holandsku z 29. 5. 1986), nie je všeobecnou zásadou civilného súdneho konania.

47. Ústavná sťažnosť sťažovateľa bola preto aj v tejto časti odmietnutá podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnená.

48. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. mája 2023

Robert Šorl
predseda senátu